

Autor: Philip M. Coupland

Zamyšlení nad knihou *Farming, Fascism and Ecology. A Life of Jorian Jenks*

Životní příběh Joriana E. F. Jenkse (1899-1963) je dost silný i na to rozbít mnohé ustálené předpoklady a otřást mnoha předsudky. Jak se citlivý a inteligentní muž z liberálních kruhů stal fašistou? Jak se z černokošiláče stal jeden ze zakladatelů moderního environmentálního hnutí?

*

Jenks se narodil v Oxfordu. Jeho matka pocházela z rodiny liverpoolských obchodníků zbohatlých díky uvolňování obchodních bariér, otec byl liberální intelektuál a význačný profesor práva. Jorian však brzy odvrhl zářivé modly své doby a už od útlého věku netoužil po ničem jiném než se stát farmářem. Od konce 19. století se britské zemědělství nacházelo v hluboké krizi, ožebračené ekonomickým systémem nastaveným ke službě zájmům průmyslníků, obchodníků a finančníků: dovážené potraviny lacině živily dělníky ve městech, vytvářely vývozní trhy pro vyráběné zboží a pomáhaly nakládat britské lodi i splácet úroky z půjček londýnské City.

Jorian Jenks

Jorian nakonec dosáhl svého cíle a roku 1931 se stal pachtýřem farmy v západním Sussexu. Mezi odchodem z Haileybury College a nabytím půdy ještě stihl i službu v armádě za 1. světové války, studium na Harper Adams Agricultural College a práci správce statku v Berkshiru. Poválečný útlum ho o toto místo v roce 1921 rychle připravil, a protože ve své vlasti neviděl v tomto oboru budoucnost, následujícího roku se nalodil na loď vystěhovalců. Většinu 20. let strávil na Novém Zélandu, nejprve jako zemědělský dělník, později jako lektor pro ministerstvo zemědělství. Roku 1928 mu dědictví dovolilo vrátit se domů, získat titul na oxfordském Agricultural Economics Research Institute a stát se farmářem.

I když na vlastní kůži poznal, jak obtížné je uživit se obděláváním půdy, Jorian pevně věřil, že uspěje tam, kde tolik jiných před ním selhalo. Naneštěstí v prvních letech jeho nájmu postihla zemi nejhorší hospodářská krize století. Zprvu důvěřoval na základě jejích slibů pomoci

britskému zemědělství národní vládě s převahou konzervativců vzešlé z voleb 1931, brzy ale víru v zavedené strany ztratil. Dospěl k závěru, že ať už ve vládě sedí kterákoliv strana, rychle se ocitá v područí zájmů boháčů, zájmové kliky vládnoucí skutečnou mocí. Jenks chtěl od základu změnit podmínky, v nichž se zemědělství nacházelo. Nejprve zkusil štěstí v esoterickém světě měnové reformy, jen aby následně spálil všechny mosty a přidal se k novému politickému hnutí založenému někdejšími labouristickým ministrem sirem Oswaldem Mosleyem – **Britské unii fašistů**.

Soudil, že černé košile (*blackshirts*) jsou jedinou stranou, která nejen že má důkladný plán na obrodu britského zemědělství a venkova, ale také vůli je uskutečnit. Ve 30. letech se z Jenkse, tehdy už poměrně proslulého farmáře, zemědělského korespondenta a lektora, stal také jeden z předních mužů Britské unie fašistů. Proto byl také jedním z téměř tisícovky britských fašistů, kteří byli v květnu 1940 bez soudu uvězněni. Stejně jako u většiny ostatních ani u něj neexistovaly žádné důkazy, že by nebyl věrný své vlasti, a tak byl ke konci roku 1941 propuštěn. Přestože pro něj i jeho rodinu znamenaly měsíce strávené ve vězeních a táborech značné těžkosti, nebyla to pro něj jen ztráta času, protože se pilně věnoval čtení a myšlení.

Bez neustávajícího tlaku rolníkůva roku a novinových uzávěrek se mu mnohé věci vyjasnily. Na Novém Zélandu i na Oxfordské univerzitě patřil Jenks k zastáncům „moderní“ zemědělské školy: velkých, mechanizovaných farem a pravidelných dávek chemických hnojiv. V průběhu 30. let však začal postupně stále více oceňovat tradiční smíšené zemědělství s jeho malými, intenzivně obdělávanými plochami půdy, šetrnou recyklací odpadní hmoty a úsporným hospodařením s přirozenou úrodností. Zabýval se také negativními dopady potravinového hospodářství na zdraví národa. Během své internace k tomu přidal širší hospodářský a environmentální kontext, když si uvědomil rozsah systematického vykořisťování planety liberálně kapitalistickým hospodářstvím, které vede k erozi půd a nechává za sebou poušť a hrozbu hladomorů.

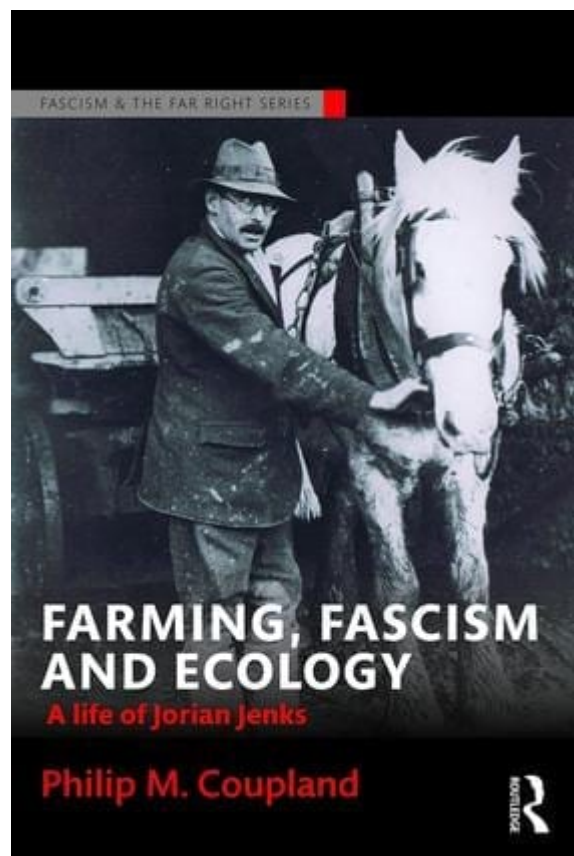
Proto se z Joriana Jenkse stal zapálený věrozvěst ekologického zemědělství (někdy zvaného organické zemědělství – z anglického *organic agriculture*, pozn. DP), která neusiluje o „podmanění“ přírody, ale ekologickou rovnováhu prostřednictvím moudrého hospodaření s úrodností půdy, plodinami i zvířaty. Za nástroj pro svou misi si zvolil Rural Reconstruction Association (RRA, Svaz pro obnovu venkova) Montagua Fordhama a od roku 1943 i Council for the Church and Countryside (CCC, Rada pro církev a venkov) anglikánské církve. Po válce se v obou organizacích vypracoval na přední pozice, kdy při jedné příležitosti, například, v rámci „Rady pro církev a venkov“ spolupracoval i s Johnem Betjemanem. Byl také hybnou silou za zprávou RRA *Feeding the Fifty Million* (Jak nasytit 50 milionů, 1955) řešící národní potravinovou bezpečnost a soběstačnost, tedy témata, kterými se Jenks často zabýval už ve svých fašistických pracích z 30. let – celý projekt se fakticky zrodil během válečné internace Jenkse a jeho kolegů. Největší dopad mělo jeho úsilí při vzniku Soil Association (SA, Svaz pro půdu), jehož byl zakládajícím členem. Formálně byla založena roku 1946 jako zastřešující společenství pro předtím rozptýlené muže a ženy, spojené přesvědčením o škodlivosti stávající potravinové politiky pro zemi i národ. Po zbytek svého života pracoval Jenks jako editor časopisu SA *Matka Země* (*Mother Earth*), hlavního veřejného hlasu tohoto spolku. Svě

myšlenky utřídil a předložil čtenářům také ve dvou vlivných knihách: *From the Ground Up: An Outline of the Rural Economy* (1950) a *The Stuff Man's Made Of: The Positive Approach to Health through Nutrition* (1959).

Roku 1963 Jorian Jenks neočekávaně náhle zemřel, když za sebou zanechal rozpracované číslo *Matky Zeně* a svou drobnou farmou v Hampshire v nejlepším pořádku. Jeho posledním přáním bylo „být pohřben v souladu s anglikánským ritem u venkovského kostela (...) bez rakve a tak mělce, jak to předpisy dovolují, aby se moje tělo co nejrychleji navrátilo do země, z níž vzešlo.“

*

O knize

Tento projekt probíhá už svého vzniku v roce 2009 s plnou podporou a spoluprací rodiny Joriana Jenkse. Pracujeme s archiváliemi z celého světa a čerpáme také ze sbírek soukromých i veřejných dokumentů. Velkou část použitých zdrojů historici nikdy neprocházeli nebo nebyly zpracovány v tomto kontextu. O Jenksovi sice bylo napsáno několik článků a byl zmíněn v mnoha sekundárních pracích, tato kniha však jako první přináší úplné literární zpracování soukromého i veřejného života výjimečného muže, tak jasně, jak to autorovy schopnosti dovolují. Materií se bude zabývat v dosud nebývalém rozsahu i hloubce a odhalí i mnohé dosud neznámé stránky Jenksova života.

Dosud není k dispozici mnoho životopisů britských černých košil ani zelených průkopníků a tato kniha vypráví strhující příběh muže, kterým byl obojím. Dějiny se neopakují, alespoň ne přímočaře, a odpovědi na otázky jednoho století nemusí nutně platit ve století jiném. Přesto se v životních osudech muže, který odmítal globální systém volného trhu své doby a hledal způsob života v souladu s prostou pravdou, že půda je základem všeho ostatního, jistě najde mnoho podnětného.

Tato kniha vyšla v rámci série Routledge Studies in Fascism and the Far Right v září 2016.

Článek Farming, Fascism and Ecology A Life of Jorian Jenks vyšel na osobním blogu autora knihy Phillipa M. Couplanda v lednu 2016.